

De Voorleesconsulent

BoekStart in de kinderopvang

BoekStart

Via het leesbevorderingsprogramma BoekStart in de kinderopvang komen op steeds meer kinderopvanglocaties voorleesconsulenten van de Bibliotheek. De voorleesconsulent voedt en inspireert de voorleescoördinator en de overige pedagogisch medewerkers. Wat doet een voorleesconsulent en op welke manier stimuleert zij samen met de pedagogisch medewerkers het voorleesklimaat? Om een beter beeld te geven aan de kinderopvang en de gemeente wat een voorleesconsulent doet, beschrijven we de belevenissen van een voorleesconsulent op de werkvloer. Geen beleidsmatige insteek maar een praktisch stimulerend verhaal.

Rian Koopman

Rian Koopman heeft jaren voor de klas gestaan als lerares en heeft de overstap gemaakt naar de Bibliotheek. Ze is nu vier jaar werkzaam als (voor) leesconsulente voor de Bibliotheek op school en BoekStart in de kinderopvang (Bibliotheek Kennemerwaard, Alkmaar e.o.). In drie blogs vertelt ze enthousiast over haar werk.

De blogs verschenen op KinderopvanTotaal.nl van oktober – december 2019.

Blij koppies boven nieuwe boeken

‘Wat heb jij een leuke baan!’, zei laatst een pedagogisch medewerker op een kinderdagverblijf in Egmond, toen ik met mijn krat met cadeaus binnenkwam. Inderdaad, een heel leuke en vooral dankbare job: voorleesconsulent BoekStart in de kinderopvang.

Dat voorlezen belangrijk is, hoef ik vaak op kinderdagverblijven niet meer uit te leggen. Wel hoe je goed voorleest en welke boeken je daarbij gebruikt. Het aanbod is zo groot, dat ook pedagogisch medewerkers daar soms in verdwalen. Daar help ik als voorleesconsulent BoekStart in de kinderopvang graag bij.

De boekencollecties die ik aantref op kinderdagverblijven zijn heel verschillend: van een kast vol boeken tot een paar verdwaalde exemplaren. Soms vind ik een bak met oude afdankertjes die de kinderen zelf mogen pakken. Nieuwere boeken staan hoog in de kast, ver weg van kinderhandjes. Veel van deze boeken zijn heel geschikt voor kleuters, maar te moeilijk voor peuters. Krijgertjes van dankbare ouders. Baby- en dreumesboekjes zijn op alle locaties schaars. Er ligt wel een knisperboekje in de box, maar dan houdt het op.

Kinderen willen juist graag zelf een boek vasthouden, kijken, voelen en proeven. Het leren omgaan met boeken betekent ook het boek zelf mogen pakken. En liefst een boek dat er mooi uitziet. Dat er soms eentje stuk gaat, is echt niet erg!

Wil je van voorlezen een vast onderdeel van de dagelijkse routine maken, dan is een mooie basiscollectie boeken erg belangrijk. Samen met de voorleescoördinator van het kinderdagverblijf inventariseer ik de collectie. Welke boeken zijn te veel verouderd? Welke kunnen blijven? En wat is er nieuw nodig? Stevige boeken die tegen een stootje kunnen, boeken die passen bij de verschillende leeftijden, liedjes- en versjesboeken.

Met de materialen van de Bibliotheek zorg ik ervoor dat die basiscollectie er komt. En elk jaar vul ik de collectie aan: oude boeken eruit, nieuwe boeken erin. Ik maak echt een feestje van nieuwe boeken. Die pak ik in en zo kom ik met heel veel cadeautjes binnen. Wat een blijde koppies!

Maar waar zet je deze mooie nieuwe boeken neer? Hoe zorg je dat kinderen zelf de boeken pakken? Met de voorleescoördinator stel ik in elke groep ook een fijne leesplek samen. We houden het simpel. Een paar Ikea-kruidentrekjes op kindhoogte, een tafeltje met stoeltjes of een lekker kussen nodigen al uit tot lekker lezen. Natuurlijk staan hier de stevige kartonboeken. De kwetsbare papieren boeken staan iets hoger.

‘En liefst een boek dat er mooi uitziet. Dat er soms eentje stuk gaat, is echt niet erg!’

Een centrale plek in de hal met een boekenkast, een comfortabele bank en kleed, nodigt ouders uit om met hun kinderen te lezen. Hier kun je ook met een groepje voorlezen. Samen met de voorleescoördinator ga ik op zoek naar de mogelijkheden. Die zijn op elke locatie anders.

Mooi om te zien hoe een goede collectie boeken en een uitnodigende leeshoek al leiden tot meer voorlezen. Kinderen komen zelf aan met boeken en pedagogisch medewerkers pakken bij hun activiteiten sneller een boek. Zo genieten zij samen met de kinderen van verhalen. Een mooie bijkomstigheid: voorlezen is ook heel goed voor de taalontwikkeling.

Wat heb ik toch een fantastische baan!

Voorleesconsulent en voorleescoördinator - een sterk duo

‘Ik ga morgen meteen een nieuw boek voorlezen!’ roept een pedagogisch medewerker enthousiast na de training interactief voorlezen. Dat is wat deze training oproept. Als voorleesconsulent BoekStart in de kinderopvang geef ik deze training regelmatig. Opleiden, inspireren en motiveren: niet alleen een leuk, maar ook belangrijk onderdeel van mijn werk. Om daarna samen met de voorleescoördinator aan leesbevordering een vaste plek in de kinderopvang te geven.

Op elke BoekStart-locatie werk ik als voorleesconsulent vanuit de Bibliotheek samen met een voorleescoördinator van de kinderopvang. De voorleescoördinator is mijn aanspreekpunt, ze maakt het voorleesplan en is de motivator van het team. Kortom, de voorleescoördinator is de spin in het web.

Wie is er geschikt als voorleescoördinator? Ik ga altijd op zoek naar die medewerker die, net als ik, een boekenwurm is en ontzettend houdt van boeken en voorlezen. En die de mogelijkheid én zin heeft om de training tot voorleescoördinator te volgen. Tijdens de training leer ik haar wat de taken van een voorleescoördinator zijn en hoe BoekStart past in het pedagogisch kader. Een van de opdrachten is het maken van een voorleesplan. Daarin beschrijft de voorleescoördinator kort en bondig hoe zij en haar team aan de slag gaan met leesbevordering in de kinderopvang. Ik ondersteun haar bij het schrijven van dat plan. Samen gaan we op zoek naar de juiste doelen voor een jaar en gaan we in gesprek met de manager van de locatie.

Ook na de training staat de voorleescoördinator er niet alleen voor. Voor haar coördinatorencollega's van dezelfde stichting heb ik een WhatsApp-groep aangemaakt. In deze groepsapp geef ik informatie, kunnen alle coördinatoren vragen stellen en delen we mooie voorleesmomenten en successen om elkaar te inspireren. Daarnaast organiseer ik vier bijeenkomsten per jaar. Onder het genot van een kopje thee of koffie en een koekje wisselen we informatie en ervaringen uit.

‘Zien voorlezen doet voorlezen...’

Om de voorleescoördinator en het team te ondersteunen kom ik veel op de locatie. Dan neem ik bijvoorbeeld mijn vertelkastje met vertelplaten mee en lees in voorleeshoeken of op groepen voor aan kleine groepjes peuters. Of ik ga met mijn voorleestas met wat dreumesen op de grond zitten en lees voor aan een baby in een wipper. De pedagogisch medewerkers kijken mee. Ik laat de boekjes en de vertelplaten meestal achter. Zien voorlezen doet voorlezen....

Voor alle pedagogisch medewerkers is er de training interactief voorlezen. We starten met de basistraining, waarin ik veel voorbeelden geef en filmpjes laat zien uit de praktijk. Hierna kunnen pm'ers zelf op een eenvoudige maar interactieve manier aan de slag met boeken voor baby's, dreumesen en peuters. Willen ze leren om nog meer uit een boek te halen? Er is ook nog een verdiepingstraining.

Het structureel inzetten van BoekStart in de kinderopvang is een kwestie van een lange adem. Het kost tijd om het voorlezen een vaste plek te geven. Maar alle inzet loont! Na een jaar evalueer ik met de voorleescoördinator het voorleesplan. Hierbij gebruiken we de resultaten van ons meetinstrument voor het leesklimaat, de BoekStart-Monitor. Op basis van de resultaten stellen we de doelen op voor het voorleesplan van het nieuwe jaar. Zo weten we bijvoorbeeld dat er vaker voorgelezen moet worden op de babygroep of dat er meer hardkartonnen prentenboeken voor dreumesen nodig zijn.

De voorleescoördinator heeft het niet altijd gemakkelijk. De dagritmes in de kinderopvang zijn strak en er gebeurt altijd wel iets dat niet de planning staat. Voorlezen schiet er dan vaak bij in. Wat is het mooi om te zien hoe de voorleescoördinator toch steeds weer aandacht voor voorlezen weet te creëren, hoe steeds meer pm'ers enthousiast zijn over voorlezen en hoe steeds meer kinderen zelf vragen om voorgelezen te worden. Hoe het voorlezen langzaam zijn plek veroverd in de kinderopvang.

Een applaus voor de voorleescoördinator!

Elke dag 15 minuten voorlezen

Lees elke dag 15 minuten voor aan ieder kind! Dat voorkomt taalachterstanden en vergroot het leesplezier. Deze boodschap geef ik als BoekStart-voorleesconsulent standaard mee aan pedagogisch medewerkers.

Voor pedagogisch medewerkers is het vaak een eyeopener dat je baby's van een paar weken oud al kunt voorlezen. Ik laat zien hoe je baby's voorleest, vertel welke fasen in de leesontwikkeling er te onderscheiden zijn en hoe je hierop kunt inspelen. Ik laat boekjes zien die passen bij de verschillende ontwikkelingsfasen. Samen gaan we in gesprek hoe je het voorlezen een vast plek geeft op de groep. De sleutel tot succes? Goede afspraken maken met collega's. Verdeel de taken, zet de juiste boeken op de juiste plek en bouw een vaste routine op.

Voor baby's en dreumesen werkt het bijvoorbeeld heel goed om boekjes bij het aankleedkussen te leggen. Daar kunnen zij lekker sabbelen, schudden en gooien met een boek. Zij zijn de baas! De pedagogisch medewerker kan daar individuele aandacht aan het kind geven. Dat is belangrijk: je kunt goed kijken wat het kind doet en dat benoemen. Zo werk je direct aan een taalrijke omgeving.

Aan peuters wordt regelmatig voorgelezen, zie ik op de werkvloer. Vaak met de hele groep aan tafel. Deze vorm van voorlezen is prima om samen te genieten van een verhaal en rust te creëren. Voor taalontwikkeling en verhaalbegrip is interactief voorlezen belangrijk. Peuters kunnen reageren, en door gerichte vragen en opmerkingen van de pedagogisch medewerker begrijpen ze het verhaal beter. Interactie stimuleren lukt alleen in een klein groepje.

Voorlezen kan dus verschillende doelen hebben. Zo zijn sommige boeken uitermate geschikt om de sociale ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Die bewustwording is mooi om te zien.

Als voorleesconsulent neem ik vaak een klein groepje peuters naar de leeshoek mee om hen interactief voor te lezen. Een van de pedagogisch medewerkers kijkt altijd mee. Zij kan deze werkvorm daarna ook toepassen bij de andere peuters van de groep. Ik neem ook een activiteit mee die het verhaalbegrip en de taalontwikkeling verder stimuleert. Een liedje of een bewegingsspelletje dat past bij het boek. Geen kleurplaat of knutsel die verder niets toevoegt aan het verhaal en de taalontwikkeling. Het is erg belangrijk dat er niet alleen elke dag op de kinderopvang voorgelezen wordt, maar thuis ook. Samen met de voorleescoördinator bespreek ik welke mogelijkheden er zijn om ouders te betrekken bij het voorlezen. We delen de voorleesactiviteiten met de ouders via de nieuwsbrief en de ouderapp: een bezoek aan de Bibliotheek, een feestje tijdens De Nationale Voorleesdagen, de dagelijkse voorleesactiviteit op de groep. En we nodigen ouders geregeld uit om mee te genieten van de activiteiten. Zo laat de kinderopvanginstelling zien dat zij voorlezen belangrijk vindt.

‘De sleutel tot succes? Goede afspraken maken met collega’s.’

Op peuterspeelzalen kom ik voorlezen tijdens een koffieochtend. Er zijn dan opvallend veel opa's en oma's te vinden. Samen genieten we van een verhaal en daarna onder het genot van een kopje koffie is er ruimte voor een gesprek over het belang van voorlezen. Of we organiseren een ouderavond. Ik neem een verteltas mee die kinderen mee naar huis kunnen nemen. Daar zit ook informatie voor ouders bij over voorlezen.

Als ik op een kinderdagverblijf kom en er staat al een dreumes te wachten met een boekje in de hand, weet ik dat we de juiste kant op gaan. Pedagogisch medewerkers die baby's en dreumesen op schoot nemen om voor te lezen, het gebeurt steeds vaker. Aan ieder kind elke dag 15 minuten voorlezen? We zijn op de goede weg!

Voorleesconsulent BoekStart in de kinderopvang, wat heb ik toch een fantastische baan!